

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.017.03.2017
P/17/049

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/049 – <i>Lokalne formy ochrony przyrody</i> ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Paweł Rakowski, st. Insp. k. p. , upoważnienie do kontroli nr LRZ/126/2017 z dnia 1 września 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta Sanoka, ul. Rynek 1, 38-500 Sanok.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Tadeusz Pióro, Burmistrz Miasta Sanoka, od 8 grudnia 2014 roku. (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości² działalność Urzędu Miasta Sanoka w zakresie działań podejmowanych w celu utrzymania lokalnych form ochrony przyrody³.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Zadania z zakresu ochrony przyrody, w tym lokalnych form ochrony przyrody zostały w Urzędzie Miasta Sanoka (dalej *Urzędzie*) przypisane Wydziałowi Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska.

W Urzędzie zapewniono środki finansowe na realizację zadań z zakresu objętego kontrolą, a w ramach tych działań w 2015 roku przeprowadzono przegląd nadzorowanych obiektów i w wyniku tego przeglądu zrealizowano zabiegi pielęgnacyjne, co miało wpływ na ich dobrą kondycję biologiczną lokalnych form ochrony przyrody znajdujących się pod nadzorem Burmistrza Miasta Sanoka.

Na obniżenie ogólnej oceny wpływ miały następujące ustalenia kontroli:

1. Gmina Sanok wbrew przepisom art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*⁴ nie opracowała Gminnego programu ochrony środowiska.
2. Naruszono przepis art. 113 ustawy ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*⁵.

¹ Okres objęty kontrolą: lata 2015-I półrocze 2017. Badania bezpośrednie mogły również dotyczyć działań wcześniejszych lub późniejszych, których skutki miały wpływ na realizację zadań w kontrolowanym zakresie.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

³ Lokalne formy ochrony przyrody rozumiane jako formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 6-9 ustawy o ochronie przyrody.

⁴ Dz. U. z 2017 r., poz. 1529

⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 1595.

Zgodnie z powołanym przepisem organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody winien w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, przesłać kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody do centralnego rejestru form ochrony przyrody prowadzonego przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, a Urząd Miasta Sanoka informację o utworzeniu pomnika przyrody *Nad wodospadem* przesłał w lipcu 2016 r., pomimo podjęcia uchwały ws. jego utworzenia we wrześniu 2015 r.

3. Urząd w niewłaściwy sposób oznakował nadzorowane formy ochrony przyrody (drzewa pomnikowe), bowiem w myśl dyspozycji art. 115 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, informację o występowaniu formy ochrony przyrody umieszcza się na obrzeżach form ochrony przyrody, a drzewa pomnikowe znajdujące się pod nadzorem urzędu zostały oznakowane poprzez umieszczenie tabliczek informujących o występowaniu formy ochrony przyrody bezpośrednio na nich (zostały przytwierdzone do nich)
4. Zastosowane przez Urząd tablice służące oznaczeniu występowania form ochrony przyrody były niezgodne ze wzorem zawartym w załączniku Nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic⁶, bowiem nie zawierały one wizerunku orła w koronie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawne, organizacyjne oraz finansowe warunki dla ochrony lokalnych form przyrody.

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizacja Urzędu w zakresie objętym kontrolą.

W Urzędzie nie wydzielono odrębnej jednostki organizacyjnej, czy też stanowiska, do którego zadań przypisano sprawy związane z lokalnymi formami ochrony przyrody.

W Urzędzie funkcjonował *Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami*, do którego zadań należy:

- *prowadzenie systemu informacji o środowisku w wersji elektronicznej,*
- *prowadzenie spraw związanych z ochroną środowiska i sprawozdawczością w tym zakresie,*
- *prowadzenie spraw związanych z wycinką drzew lub krzewów,*
- *realizacja zadań wynikających z ustaw szczególnych z zakresu ochrony środowiska i innych ustaw,*
- *utrzymanie parków, zieleńców, trawników, placów zabaw i Ogródków Jordanowskich na terenach stanowiących mienie komunalne,*
- *utrzymanie źródeł ulicznych, studzien publicznych i cieków wodnych.*

W Wydziale tym zadania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody przypisane zostały jednemu pracownikowi, do którego zadań przypisano m.in.:

- *monitoring w zakresie ochrony środowiska,*
- *informacje o środowisku i jego ochronie,*
- *kształtowanie postaw proekologicznych,*

---

⁶ Dz.U. z 2004, Nr 268, poz. 2665.

- ustanawianie i ochrona zieleni, zadrzewień i parków gminnych,
- ustanawianie form ochrony przyrody,
- zezwalanie na usuwanie drzew i krzewów.

(dowód: akta kontroli str. 4-10)

1.2. Plany rzeczowo – finansowe dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

W planach finansowo – rzeczowych i budżetach Gminy Sanok na lata 2015-2017 nie wyodrębniono w szczegółowy sposób środków finansowych na zadania związane z lokalnymi formami ochrony przyrody.

Gmina planowała środki w dziale 900 – *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska*, z których finansowane były zadania związane z ochroną lokalnych form ochrony przyrody.

Według wyjaśnień Pana Edwarda Olejko – Zastępcy Burmistrza Miasta Sanoka - *działania dotyczące ochrony przyrody w planach rzeczowo – finansowych Urzędu Miasta Sanoka uwzględniane były w zależności od bieżących potrzeb. W latach 2015-2017 zaplanowano w budżecie miasta środki na wykonanie ekspertyz i opinii. W listopadzie 2015 r. na podstawie opracowanej opinii dendrologicznej zostały wykonane zabiegi pielęgnacyjne drzew pomnikowych ze środków przeznaczonych na utrzymanie zieleni miejskiej. W w/w opinii wskazane są ponadto terminu dokonania następnej kontroli drzew, stąd w roku 2016 i 2017 nie było konieczności wydatkowania kwot na lokalne formy ochrony przyrody. Informuję również, że stan drzew pomnikowych jest na bieżąco monitorowany przez pracowników Urzędu i osobę sporządzającą opinię w ramach współpracy z tut. Urzędem.*

Do Urzędu nie wpływały skargi dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 318)

1.3. Funkcjonujące w Urzędzie standardy działań dla zachowania lokalnych form ochrony przyrody.

W Urzędzie Miasta Sanoka nie ustanowiono standardów ani zasad dotyczących postępowania w zakresie lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 576)

1.4. Środki w budżecie Gminy na realizację zadań z zakresu ochrony lokalnych form przyrody.

Wydatki w dziale 900 – *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska* – w 2015 roku zaplanowano na poziomie 18.213 tys. zł, a zrealizowano – 16.535 tys. zł. W 2016 roku wydatki zostały zaplanowane w kwocie 13.417 tys. zł, a realizacja wynosiła 12.394 tys. zł. Plan na 2017 rok zakłada wydatki na poziomie 12.281 tys. zł.

W 2015 roku z budżetu Gminy na zadania z zakresu lokalnych form ochrony przyrody wydatkowano kwotę 10.532 zł. W latach 2016 – 2017 (do końca I półrocza) nie ponoszono wydatków na ten cel.

Kwota 2.000 zł została wydatkowana na sporządzenie ekspertyzy dendrologicznej, a 8.532 zł na zabiegi pielęgnacyjne pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 11-13, 566-573)

1.5. Typy i formy lokalnych form ochrony przyrody.

Według sprawozdań SG-01 za lata 2015 – 2016 na terenie miasta Sanoka zlokalizowanych było po sześć pomników przyrody, w tym:

- jedno źródło wodospadowe,

- cztery grupy drzew oraz
- jedno pojedyncze drzewo.

(dowód: akta kontroli str. 14-22)

1.6. Zgodność sprawozdania SG-01 z danymi Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Według sprawozdań SG-01 na terenie Miasta Sanoka w latach 2015 – 2016 występowało sześć pomników przyrody, znajdujących się pod nadzorem Gminy. Według danych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, na terenie Sanoka znajduje się pięć formy ochrony przyrody podlegające nadzorowi Urzędu, w tym – pomnik przyrody *Orli kamień*, który został ustanowiony Uchwałą Rady Gminy Sanok z dnia 2 czerwca 2005 r., położona poza terenem miasta Sanoka. Stwierdzono także rozbieżności pomiędzy danymi GDOŚ⁷, a rzeczywistym stanem w zakresie treści Uchwały Rady Miasta Sanoka z dnia 24 stycznia 2006 r.

Według danych GDOŚ, w treści uchwały nie wskazano nadzorującego, natomiast w powołanej uchwale, jako nadzorującego wskazano Burmistrza Miasta Sanoka.

(dowód: akta kontroli str. 23-72, 579-612)

1.7. Tereny objęte ochroną.

Burmistrz Miasta Sanoka sprawuje nadzór nad następującymi pomnikami przyrody:

1. *Nad wodospadem*, Źródło wody siarczkowej znajdujące się na działce ewidencyjnej nr 852 w Sanoku – Olchowce, na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w Sanoku Nr XI/85/15 z dnia 10 września 2015 r.
2. *Gaj Mickiewicza*, cztery lipy drobnolistne znajdujące się przy ulicy Mickiewicza w Sanoku oraz jeden kasztanowiec, na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w Sanoku Nr LII/505/06 z dnia 24 stycznia 2006 r.
3. *Trzy lipy Talilia cordata*, na podstawie Uchwały Rady Miasta Sanoka Nr LI/473/2002 z dnia 19 lutego 2002 r.
4. *Baba, Dziad*, na podstawie Uchwały Rady Miasta Sanoka Nr LII/504/06 z dnia 24 stycznia 2006 r.,
5. Trzy lipy drobnolistne, jako forma ochrony przyrody od 1979 roku,
6. Jesion wyniosły, jako forma ochrony przyrody od 1981 roku.

(dowód: akta kontroli str. 23-24, 75-76)

1.8. Lokalne formy ochrony przyrody pozostające pod nadzorem Gminy.

Wszystkie formy ochrony przyrody wskazane w pkt 1.7. niniejszego wystąpienia podlegają nadzorowi Burmistrza Miasta Sanoka.

(dowód: akta kontroli str. 23-24, 75-76)

1.9. Porozumienia i umowy w zakresie sprawowania ochrony.

Burmistrz Miasta Sanoka nie zawierał porozumień lub umów na wykonanie nadzoru lub ochrony lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 328)

1.10. Położenie lokalnych form ochrony przyrody.

Z form ochrony ustanowionych na terenie Miasta Sanoka jedna – *Nad wodospadem* - leży w granicach Parku Krajobrazowego Gór Słonnych oraz obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

⁷ <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/download/pdf/PL.ZIPOP.1393.PP.1817011.1546.pdf>

(dowód: akta kontroli str. 101)

1.11. Lokalne formy ochrony przyrody na gruntach prywatnych.

Na prywatnych gruntach znajdowały się cztery sztuki lipy drobnolistnej⁸, a Gmina nie zawierała porozumień z właścicielami gruntów, na których położone są wskazane formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 74)

1.12. Gminna polityka rozwoju oraz gminny program ochrony środowiska.

Zrównoważona Strategia Rozwoju Miasta Sanoka na lata 2013 – 2024 przyjęta Uchwałą Rady Miasta Sanoka nr LXV/510/14 z dnia 15 października 2014 r. nie zawiera bezpośrednich zapisów odnoszących się do lokalnych form ochrony przyrody.

W dokumencie tym jest mowa, o konieczności zachowania ładu przestrzennego, w tym powierzchni terenów w parkach miejskich, prowadzenia akcji uświadamiających w zakresie ochrony środowiska, a także jest w nim mowa o Górach Słonnych.

W dokumencie tym brak jest bezpośrednich odniesień do lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 105-296)

1.13. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sanoka stanowiącym załącznik do Uchwały Rady Miasta Sanoka Nr XV/109/99 zapisano, iż konieczne jest przeciwdziałanie zniszczeniom pomników przyrody oraz przeciwdziałanie sposobom zagospodarowania terenów w ich bezpośrednim sąsiedztwie w sposób mogący zagrozić obiektom chronionym.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sanoka będącym w trakcie opracowywania wymieniono siedem pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 297-317)

1.14. Opracowania ekofizjograficzne.

Gmina Sanok posiadała opracowanie ekofizjograficzne sporządzone na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sanoka.

Opracowanie to zawiera charakterystykę środowiska miasta Sanoka (geomorfologię, wody powierzchniowe i podziemne, gleby, świat roślin i zwierząt, obszarowe formy ochrony przyrody, krajobraz), analizę stanu i funkcjonowania środowiska na terenie Sanoka oraz prognozę jego zmian, określenie przyrodniczych predyspozycji i ocenę przydatności środowiska w odniesieniu do różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania, określenie uwarunkowań ekofizjograficznych.

Opracowanie to zostało wykonane w czerwcu 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 330-363)

---

⁸ Na działkach 169/1 obręb Śródmieście oraz 272 obręb Posada w Sanoku.

1.15. Plany zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie Miasta Sanoka obowiązują 63 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące ogółem powierzchnię 724,61 ha, ale żaden z obszarów, na których usytuowane są pomniki przyrody, nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

(dowód: akta kontroli str. 320, 578)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Gmina Sanok wbrew przepisom art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*⁹ nie posiadała Gminnego programu ochrony środowiska. W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka podał: *Gmina Sanok obecnie nie posiada Gminnego Programu Ochrony Środowiska. W latach 2005-2012 tut. Urząd dwukrotnie opracował Program Ochrony Środowiska, którego integralną częścią był Plan Gospodarki Odpadami. Przedmiotowe dokumenty były dwukrotnie negatywnie opiniowane zarówno przez Marszałka Województwa Podkarpackiego jak i Starostę Sanockiego. W związku z tym program nie został zatwierdzony przez Radę Miasta.*

Z uwagi na konieczność opracowania innych dokumentów strategicznych (m.in. Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest) nie przystąpiono do opracowania nowego, spełniającego wymagania ustawowe Programu Ochrony Środowiska. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dot. ochrony środowiska na szczeblu gminnym, stąd w projekcie Gminnego Funduszu ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na rok 2018 zostaną ujęte koszty opracowania programu.

(dowód: akta kontroli str. 327-329)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W kontroli ustalono, iż Burmistrz Miasta Sanoka sprawuje nadzór nad pomnikami przyrody, które zostały uznane za pomniki na mocy Orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 28 marca 1962 r. oraz na podstawie decyzji Wojewody Krośnieńskiego z dnia 20 czerwca 1979 r., ale Urząd nie dysponuje dokumentami stanowiącymi podstawę utworzenia tych form ochrony przyrody, ani też nie podejmował żadnych czynności celem wyjaśnienia statusu tych pomników przyrody w zakresie nadzoru.

W wyjaśnieniu na okoliczność nadzoru nad wskazanymi pomnikami przyrody Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka podał: *Gmina Miasto Sanok na bieżąco monitoruje stan tych pomników oraz zleca opracowywanie opinii dendrologicznych z uwagi na fakt, iż brak jest informacji o organie odpowiedzialnym za ich stan.*

(dowód: akta kontroli str. 574-575, 577)

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sanoka, ani też jego zmianach nie uwzględniono zapisów art. 10 ust. 1 pkt 9 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym¹⁰.

W związku z powyższym Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka wyjaśnił: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta Sanoka zostało uchwalone przez Radę Miasta Sanoka Uchwałą Nr XV/109/99 w dniu 29 czerwca 1999 r.. Prace nad projektem przedmiotowego studium prowadzone były na podstawie nieobowiązującej już ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, tak, więc trudno mówić o zastosowaniu art. 10 ust. 1 pkt 9 nowej ustawy. Ze względu na duży upływ czasu oraz brak aktualnie*

⁹ Dz.U. z 2017 r., poz. 1529

¹⁰ Dz. U. z 2017, poz. 1073 j.t.

wśród pracowników tut. Wydziału osób pracujących w tamtym okresie przy opracowaniu studium, nie jest obecnie możliwe wyjaśnienia dlaczego wtedy nie uwzględniono odpowiednich zapisów.

Na etapie prac nad studium nie było na terenie Miasta Sanoka jeszcze obszarów Natura 2000, ani też na ten czas nie wprowadzono ochrony w formie pomników przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 475-476)

W projekcie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sanoka* zapisano m.in., iż na terenie Miasta Sanoka znajduje się siedem pomników przyrody, w tym *Orli Kamień*, który nie leży w granicach administracyjnych Miasta Sanoka.

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka podał, iż podczas sporządzania projektu nowego *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta Sanoka*, autor omyłkowo podał liczbę pomników przyrody, uwzględniając *Orli Kamień*. Na dalszym etapie prac zostanie to skorygowane.

(dowód: akta kontroli str. 475-476)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

2. Legalność i skuteczność podejmowanych przez Urząd działań.

Opis stanu faktycznego

2.1. Uchwały w sprawie ustanowienia lub zniesienia lokalnych form ochrony przyrody.

W okresie objętym kontrolą Rada Miejska w Sanoku podjęła jedną uchwałę w sprawie ustanowienia lokalnej formy ochrony przyrody.

Uchwała ta została podjęta w 2015 roku i na jej mocy, jako pomnik przyrody ustanowiono źródło wody siarczkowej, o nazwie *Nad wodospadem* (uchwała Nr XI/85/1510 z 10 września 2015 r.).

W latach 2015 – 2017 (do końca pierwszego półrocza) nie podejmowano uchwał w sprawie zniesienia lokalnej formy ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 73, 82-83)

2.2. Uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

Projekt uchwały w sprawie pomnika przyrody o nazwie *Nad wodospadem* wraz z uzasadnieniem został w dniu 9 lipca 2015 r. przesłany Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie, który pismem z dnia 20 lipca 2015 r. poinformował Burmistrza Miasta Sanoka, iż *nie wnosi zastrzeżeń do przedłożonego projektu*.

(dowód: akta kontroli str. 76-104)

2.3. Uchwały ws. lokalnych form ochrony przyrody.

W latach 2015 – 2017 (do końca I półrocza) nie było przypadków podejmowania uchwał ws. utworzenia lokalnych form ochrony przyrody bez uzgodnienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

2.4. Wymagania formalne podjętych uchwał dotyczących ustanowienia lokalnych form ochrony przyrody.

Uchwała Rady Miejskiej w Sanoku Nr XI/85/15 z dnia 10 września 2015 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody pod nazwą *Nad wodospadem* spełnia wymagania określone w art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*, w szczególności w uchwale tej zamieszczono informację określającą jego nazwę oraz położenie, cele ochrony i sprawującego nadzór.

(dowód: akta kontroli str. 76-104)

2.5. Przyczyny zniesienia form ochrony przyrody.

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków zniesienia lokalnych form ochrony przyrody przez Radę Miasta Sanoka.

(dowód: akta kontroli str. 119)

2.6. Przekazywanie uchwał do RDOŚ oraz GDOŚ.

Uchwała w sprawie utworzenia pomnika przyrody o nazwie *Nad wodospadem* została przesłana zarówno do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (w dniu 23 września 2015 r.), jak i Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (w dniu 7 lipca 2016 r.).

(dowód: akta kontroli str. 321-326)

2.7. Uchwały w sprawie zmian form ochrony przyrody.

W okresie objętym kontrolą Rada Miasta Sanoka nie podejmowała uchwał w sprawie zmian granic, nakazów lub zakazów związanych z lokalnymi formami ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 328)

2.8. Realizacja zadań z zakresu lokalnych form ochrony przyrody.

W kontroli ustalono, iż na terenie Miasta Sanoka wszystkie formy ochrony stanowią pomniki przyrody i zostały oznakowane, a działania w zakresie zabiegów czynnej ochrony podejmowane były na podstawie ekspertyz sporządzanych przez zewnętrzne podmioty ekspertyza z dnia 29 maja 2015 r.).

Ekspertyzy dotyczyły drzew pomnikowych i obejmowały ocenę ich statyki, stanu technicznego kondycji zdrowotnej, łącznie z oceną wnętrza pni, a także wydanie wytycznych co do dalszego postępowania (metody leczenia, zabezpieczenia).

(dowód: akta kontroli str. 364-365)

Na podstawie wskazanej ekspertyzy Urząd, w dniu 2 października 2015 r. zawarł umowę w przedmiocie wykonania zabiegów pielęgnacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 368-369)

2.9. Stan lokalnych form ochrony przyrody.

W wyniku oględzin ustalono, iż lokalne formy ochrony przyrody na terenie Miasta Sanoka znajdują się w dobrym stanie.

W przypadku drzew znajdujących się przy ulicy Mickiewicza (jeden kasztanowiec oraz cztery lipy drobnolistne) oraz Rybackiej (dwie sztuki lipy drobnolistnej) stwierdzono elastyczne wiązania typu kobra, których zadaniem było zapobieganie łamaniu się gałęzi.

Ponadto każde z drzew posiadało oznaczenie – *Pomnik przyrody*.

(dowód: akta kontroli str. 484-565)

2.10. Wizytacje lokalnych form ochrony przyrody.

W kwestii wizytacji lokalnych form ochrony przyrody Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka wyjaśnił, że w latach 2015 – 2017 zlecano wykonanie ekspertyz i opinii oraz zabiegów pielęgnacyjnych. W listopadzie 2015 r. na podstawie opracowanej opinii dendrologicznej zostały wykonane zabiegi pielęgnacyjne drzew pomnikowych ze środków przeznaczonych na utrzymanie zieleni miejskiej. Informuję również, że stan drzew pomnikowych monitorowany jest na bieżąco zarówno przez pracowników urzędu jak i osobę sporządzającą opinię w ramach współpracy z tut. Urzędem.

(dowód: akta kontroli str. 328-329)

2.11. Naruszenia zakazów w odniesieniu do lokalnych form ochrony przyrody.

W latach 2015 – 2017 (do końca I półrocza) nie dochodziło do naruszeń zakazów w odniesieniu do lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

2.12. Kontrola realizacji zadań realizowanych przez inne podmioty.

Burmistrz Miasta Sanoka nie zawierał z zewnętrznymi podmiotami umów w zakresie realizacji zadań związanych z lokalnymi formami ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 576)

2.13. Wnioski kierowane do podmiotów nadzorujących ochronę lokalnych form ochrony przyrody.

Wszystkie formy ochrony przyrody znajdujące się pod nadzorem Burmistrz Sanoka były w dobrym stanie i nie składano żadnych wniosków o wykonanie działań związanych z nimi.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

2.14. Przypadki usunięcia drzew pomnikowych.

W latach 2015-2017 (do końca I półrocza) nie wystąpiły przypadki usunięcia drzew pomnikowych.

(dowód: akta kontroli str. 119)

2.15. Programy i kampanie informacyjne dotyczące ochrony przyrody.

W okresie od 1 maja 2015 r. do 31 lipca 2016 r. na terenie Miasta Sanoka realizowano projekt *Eko-Sanok zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie różnorodności biologicznej miasta.*

W ramach realizacji wskazanego projektu realizowano m.in. zadania z zakresu edukacji ekologicznej, w tym prowadzono kursy ekologiczne w szkołach podstawowych, gimnazjach i przedszkolach, organizowano konkursy ekologiczne, seminaria, warsztaty dla nauczycieli i samorządowców.

Ponadto Gmina w zakresie edukacji ekologicznej współpracuje z Zespołem Parków Krajobrazowych w Przemyślu.

(dowód: akta kontroli str. 473-474, 477-481)

2.16. Konflikty z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są lokalne formy ochrony przyrody oraz odmowa podjęcia uchwał w sprawie lokalnych form ochrony przyrody.

W okresie objętym kontrolą nie dochodziło do konfliktów z właścicielami gruntów, na których zlokalizowane są lokalne formy ochrony przyrody, ani też do sytuacji, w których Rada Miejska w Sanoku odmawiała podjęcia uchwał w sprawie utworzenia lokalnych form ochrony przyrody.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

2.17. Współpraca z GDOŚ oraz RDOŚ dotycząca lokalnych form ochrony przyrody.

W latach 2015-2017 (do końca I półrocza) nie dochodziło do nieporozumień, czy też sytuacji konfliktowych we współpracy z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, czy też Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Zgodnie z art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, organ, który utworzył lub ustanowił formę ochrony przyrody, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9 (pkt 6 dotyczy pomnika przyrody), przesyła Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, w terminie 30 dni od dnia jej utworzenia lub ustanowienia, kopię aktu o utworzeniu lub ustanowieniu danej formy ochrony przyrody oraz informacje, określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 1a, a także, w tym samym terminie, dokonuje wpisu tych informacji do centralnego rejestru form ochrony przyrody.

Uchwała w sprawie ustanowienia pomnika przyrody o nazwie *Nad wodospadem* został podjęta przez Radę Miasta Sanoka w dniu 10 września 2015 r., a Urząd przesłał ją oraz dokonał wpisu do Centralnego Rejestru Form Przyrody w lipcu 2016 r.

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka podał: zgodnie z art. 45a ust 2 ustawy o ochronie przyrody Generalny Dyrektor Ochrony koordynuje funkcjonowanie form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-4 i 6-9. Koordynacja polega w szczególności na prawie żądania informacji dotyczących funkcjonowania form ochrony przyrody i publikowania rekomendacji w tym zakresie. W związku z tym tuż. Urząd w odpowiedzi na wiadomość z dnia 5 lipca 2016 r. [...], przesłał kopie uchwały drogą pocztową oraz uzupełniono formularz drogą elektroniczną.

(dowód: akta kontroli str. 318)

Stosowanie do zapisów art. 115 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody na obrzeżach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4-6 i pkt 9 (pkt 6 stanowi o pomnikach przyrody), umieszcza się tablice informujące o nazwie formy ochrony przyrody.

W kontroli ustalono, iż tabliczki informujące o ochronie formy przyrody, o treści *Pomnik przyrody*-w przypadku drzew był do nich przytwierdzone.

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka podał: tabliczki zostały przytwierdzone do drzew za pomocą dwucentymetrowych gwoździków i w każdej chwili mogą zostać zdemonstrowane. Wcześniej konsultowano ten zamiar z biegłym w zakresie dendrologii. Tabliczki umieszczono na drzewach pomnikowych celem uniknięcia dewastacji ich pni (przycinania gałęzi, niszczenia ostrymi przedmiotami, wywieszania na nich plakatów i ogłoszeń itp).

(dowód: akta kontroli str. 482-483)

Ponadto na podstawie upoważnienia zawartego w art. 115 ustawy o ochronie przyrody, Minister Środowiska w dniu 10 grudnia 2004 r. wydał rozporządzenie w sprawie wzorów tablic, w którym m.in. określił wzory tablic informujących o nazwie form ochrony przyrody.

Zgodnie z załącznikiem Nr 2 do powołanego rozporządzenia, tablica informacyjna o nazwie pomnika przyrody będącego pojedynczym tworem przyrody ożywionej bądź nieożywionej winna zawierać m.in. symetryczny wizerunek orła w koronie.

Tablice umieszczone na drzewach poddanych oględzinom nie zawierały tego elementu.

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pan Edward Olejko – Zastępca Burmistrza Miasta Sanoka podał: *tabliczki zostały zakupione od firmy, która produkuje je z masy plastycznej zgodnie z wytycznymi Załącznika Nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wzorów tablic.*

(dowód: akta kontroli str. 482-483)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

3. Legalność i gospodarność wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na działania związane z zachowaniem lokalnych form ochrony przyrody.

Opis stanu faktycznego

3.1. Środki wydatkowane na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

W latach 2015-2017 (do końca I półrocza) Gmina Sanok wydatkowała na działania z zakresu ochrony lokalnych form przyrody kwotę 10.532 zł.

Wydatki te zostały poniesione w 2015 roku i dotyczyły one:

1. Sporządzenia ekspertyzy drzew pomnikowych – 2 sztuk lip drobnolistnej rosnącej na działce ewidencyjnej 272 obręb Posada, 4 sztuk lipy drobnolistnej i jednego kasztanowca rosnących na działce numer ewidencyjny 151 i 160/1 obręb Śródmieście, 2 sztuk lipy drobnolistnej rosnących na działce numer ewidencyjny 1200/3 obręb Sanok Śródmieście.

Według umowy na wykonanie wskazanego zadania w zakres opracowania wchodziła ocena statyki, stanu technicznego i kondycji zdrowotnej tych drzew.

2. Zabiegów pielęgnacyjnych według ww. ekspertyz, a także zamontowania tabliczek z oznaczeniem „pomnik przyrody”.

Pierwsza ze wskazanych umów opiewała na kwotę 2.000 zł, a druga na 8.532 zł.

(dowód: akta kontroli str. 364-472)

Kalkulacja kosztów wykonania prac na drzewach pomnikowych odbywała się w według wyjaśnień Pana Edwarda Olejko – zastępcy Burmistrza Miasta Sanoka *na podstawie kosztów zleczonych prac w poprzednich latach.*

(dowód: akta kontroli str. 477)

3.2. Wykorzystanie środków przewidzianych w planie finansowym Gminy na działania dotyczące lokalnych form ochrony przyrody.

Wydatki na działania związane z ochroną pomników przyrody ponoszone były ze środków własnych gminy, a ich udział według wyjaśnień Pana Bogdana Florka – Skarbnika Miasta Sanok *nie przekraczał 2% wydatków w zakresie ochrony środowiska.*

(dowód: akta kontroli str. 11-13)

3.3. Niedobory środków na realizację zadań objętych kontrolą.

W Gminie nie występowały niedobory środków na realizację zadań związanych z lokalnymi

(dowód: akta kontroli str. 576)

3.4. Źródła wydatków na lokalne formy ochrony przyrody.

Według wyjaśnień Pana Bogdana Florka – Skarbnika Miasta Sanok z *uwagi na małą skalę wydatków związanych z pomnikami przyrody, były one ponoszone z własnych środków budżetowych, z wydatków bieżących, a Gmina Sanok nie korzystała z zewnętrznych źródeł finansowania tych zadań.*

(dowód: akta kontroli str. 11)

3.5. Datacje na lokalne formy ochrony przyrody.

Gmina całość zadań z zakresu ochrony lokalnych form ochrony przyrody finansowała z własnego budżetu.

(dowód: akta kontroli str. 11)

3.6. Realizacja przez podmioty zewnętrzne zadań z zakresu ochrony przyrody.

W okresie objętym kontrolą Urząd Miasta Sanoka na prace związane z utrzymaniem drzew pomnikowych wydatkował kwotę 10.532 zł.

Na podstawie umowy z dnia 15 maja 2015 r. zostały sporządzone ekspertyzy drzew pomnikowych, w tym ocenę ich statyki, stanu technicznego i kondycji zdrowotnej, a także wydanie wytycznych co do dalszego postępowania .

W dniu 2 października 2015 r. Urząd zawarł umowę w sprawie wykonania zabiegów pielęgnacyjnych opisanych w ww. ekspertyzach dendrologicznych.

W każdej ze wskazanych umów zawarto zapisy dotyczące kar w przypadku ich nienależytego lub nieterminowego wykonania, a przedmiot wskazanych umów został wykonany w terminach z nich wynikających, a samych odbiorów przedmiotu zamówienia dokonywano na podstawie protokołów odbioru robót.

(dowód: akta kontroli str. 364-371)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹¹, wnosi o:

1. Opracowanie Gminnego Programu Ochrony Środowiska.
2. Oznaczanie pomników przyrody zgodnie z wytycznymi zawartymi w przepisach wykonawczych do ustawy o *ochronie przyrody*.
3. Przesyłanie informacji o utworzeniu formy ochrony przyrody do GDOŚ w terminach wynikających z ustawy o *ochronie przyrody*.

¹¹ Dz.U. z 2017, poz. 524 j.t.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia ..... października 2017

Kontroler
Paweł Rakowski
St. Insp. k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka